

Προβληματική σχετικά με την μέθοδο τονικής επεξεργασίας και την ανακατασκευή απωλειών στην εικονογραφία

A. Fedorchuk

Yaroslavl Art Museum

Κατά τις δεκαετίες 1950-1970 η χρήση τονικής επεξεργασίας μετά τον καθαρισμό ήταν κοινός τόπος. Η μέθοδος της ανακατασκευής δεν εφαρμοζόταν παρά μόνο στην γενικότερή της μορφή. Αυτή η αρχή παγιώθηκε με την έκδοση ενός βιβλίου για συντηρητές το 1986. Η τονική επεξεργασία όφειλε να διαφέρει στον τόνο και την υφή από την αρχική εικόνα και μπορούσε να γίνει είτε με υδατοχρώματα είτε με τέμπρες. Οι εικόνες θεωρούνταν έργα τέχνης και η θρησκευτική τους υπόσταση αγνοούνταν εντελώς.

Σήμερα πλέον η στάση των πολιτών στη χώρα μας απέναντι στην Εκκλησία έχει αλλάξει και πολλοί από τους επισκέπτες των Μουσείων έχουν θρησκευτική συνείδηση. Ως εκ τούτου, οι συντηρητές θα πρέπει να προετοιμάζουν τις εικόνες ούτως ώστε αυτές να εκτεθούν όχι μόνον ως έργα τέχνης αλλά και ως αντικείμενα θρησκευτικής λατρείας. Η αποφυγή προσβολής του θρησκευτικού συναισθήματος των πιστών αποτελεί πλέον έναν πολύ σημαντικό παράγοντα.

Τυχόν εκτεταμένες απώλειες χρωστικής, είτε αυτές βρίσκονται στην κορνίζα είτε στον κάμπο, μπορούν να αντιμετωπιστούν με τονική επεξεργασία, η οποία θα πρέπει να παραμείνει κατά το δυνατόν πιστή στην αρχική εικόνα προκειμένου το αποτέλεσμα να παρουσιάζει μια ενότητα που θα βοηθά τον επισκέπτη να αντιληφθεί την εικόνα ως σύνολο. Πιστεύουμε ότι επιβάλλεται η κατ' αναλογία ανακατασκευή των χεριών, των μορφών και των φωτοστέφανων, επειδή ειδικά αυτές οι λεπτομέρειες έχουν ιερή σημασία για τους πιστούς.

Η τονική επεξεργασία και οι ανακατασκευές που παραμένουν πιστές στο πνεύμα της αρχικής εικόνας απαιτούν από τους συντηρητές ανάληψη ευθύνης απέναντι στις επόμενες γενιές. Όλες οι προσθετικές επεμβάσεις που γίνονται κατά την συντήρηση μιας εικόνας θα πρέπει να μπορούν αργότερα να αφαιρεθούν εύκολα. Ίσως να είναι προτιμότερο η τονική επέμβαση με τέμπρα να μην γίνεται πολύ κοντά

στην αρχική ζωγραφιά, αφού υπάρχει πιθανότητα πρόκλησης ζημιάς στην εικόνα σε περίπτωση αφαίρεσης της τέμπερας με διαλυτικό.

Το κύριο μέλημα της συντήρησης θα πρέπει να είναι η διάσωση ενός έργου τέχνης για τις επόμενες γενιές. Φυσικά θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των συγχρόνων μας, ποτέ όμως εις βάρος της ασφάλειας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.